

ชื่อเรื่องภาษาไทย การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกร
ผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ The Knowledge management development marketing peanut farmers.
District Nasinuan Muang Mukdahan.

ทิวากร เหล่าลี้อาและคณะ¹, รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม วงศ์สารศรี²
โครงการวิจัยการจัดการความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดธุรกิจถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
(Mukdahan Brand/ถั่วที่บั่วแดน) ปีงบประมาณ 2556¹
อาจารย์ประจำวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน²

บทคัดย่อ

งานวิจัยชุมชนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางการตลาดถั่วลิสงของจังหวัดมุกดาหารเพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชนด้านเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารและการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ในเขตพื้นที่ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 10 หมู่บ้าน โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินสรุปได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ ได้ประชุมบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันโดยเชิญนักวิชาการ และเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ขั้นตอนที่ 3 การจัดการให้เป็นระบบ ได้รวบรวมความรู้จากเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ ในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการความรู้ทางการตลาด ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ประมวลและกลั่นกรองความรู้ที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง และจากการจัดเวทีชุมชนเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการจัดการความรู้การตลาดจากเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดผลผลิตทางการเกษตร โดยมีเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ ได้จัดทำสื่อในรูปแบบ แผ่นป้าย วิทยุทัศน์ หนังสือ และสื่อออนไลน์ และขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอองค์ความรู้เรื่องหลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดผลผลิตทางการเกษตร

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน
อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

Abstract

This Community research aims to study the peanut marketing of the province to study. Analysis of the agricultural community context peanut District Nasinuan Muang Mukdahan and knowledge management marketing Peanut Growers Peanut District Nasinuan Muang Mukdahan. Including knowledge management marketing Peanut Growers Peanut District Nasinuan Muang Mukdahan. A second sample (Purposive Sampling) We have chosen the peanut growers. In Sub Area Nasinuan Mukdahan province, 10 villages using participatory research. The statistical analysis was descriptive statistics including frequency, percentage.

The research findings were as follows: Knowledge management marketing Peanut Growers District Nasinuan Muang Mukdahan. Have taken the following steps 1 to indicate knowledge. Meeting personnel and related agencies meeting stage 2 building and acquiring knowledge. The meeting aimed to exchange knowledge with each other by inviting scholars. And peanut growers step 3 to manage the system. Gather knowledge from various academic papers on the subject of theoretical concepts in the management of marketing knowledge processing steps 4 and scrutinize knowledge. The processing and filtering the knowledge gained from the theory of knowledge management marketing peanuts. And a community forum for dialogue exchange of knowledge between knowledge management and marketing of peanut growers. Are organized into categories And to develop a training course. Knowledge management courses marketing of agricultural products, with the goal of step 5, the access to knowledge. Have been prepared in the form of media tablets, books, video and online media. Step 6 a share exchange and learning. The course offers knowledge about knowledge management in marketing of agricultural produce.

Keywords : The Knowledge management development marketing peanut farmers.

District Nasinuan Muang Mukdahan.

1. บทนำ

จังหวัดมุกดาหารมีพื้นที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาวและเชื่อมโยงไปสู่ประเทศเวียดนาม และจีน เชื่อมโยงด้านการขนส่งสินค้าและบริการภาคการท่องเที่ยว ซึ่งสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร คือ ข้าว ยางพารา อ้อย และถั่วลิสง ในภาพรวมภาวะเศรษฐกิจจังหวัดมุกดาหารมีทิศทางขยายตัวที่แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวในทิศทางบวก ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ประกอบกับราคาพืชผลทางการเกษตรที่ทรงตัวอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้นตามราคาพืชผลการเกษตร โดยโครงสร้างภาคการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหารส่วนใหญ่ขึ้นกับสาขาเกษตรมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย โรงงานมันสำปะหลังและยางพาราพืชสวนอื่นๆ เช่น มะขาม มะม่วง ถั่วลิสงและพืชผักต่างๆ (สำนักงานคลังจังหวัดมุกดาหาร, 2556:21) ซึ่งสถานการณ์ถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหารมีแนวโน้มในการปลูกลดลงในขณะที่ความต้องการถั่วลิสงในตลาดมีมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ผลิตในจังหวัดมุกดาหารที่ต้องใช้ถั่วลิสงเป็นองค์ประกอบในการผลิตสินค้าต้องสั่งซื้อถั่วลิสงจากพื้นที่อื่น ส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น [4]

ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จัดตั้งเป็นตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2512 แยกออกจากตำบลศรีบุญเรือง ได้รับการยกฐานะเป็นสภาตำบลในปี พ.ศ. 2514 และเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2540 ชื่อของตำบลมาจากบ้านนาสีนวนอยู่ศูนย์กลางนาสีนวนเป็นชื่อทุ่งนามีดินเป็นทรายและนุ่มเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน โดยมีประชากรในพื้นที่จำนวน 7,283 คนอาชีพหลัก ทำนา ทำไร่ ทำประมงน้ำจืด โดยอาชีพที่สร้างรายได้หลักให้คนในชุมชน คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การปลูกถั่วลิสง การปลูกข้าวโพด และการปลูกยางพารา (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2556:34) ซึ่งในตำบลนาสีนวน มีเกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสงส่วนมากอยู่ในพื้นที่ติดชายฝั่งแม่น้ำโขง สืบเนื่องมาจากการต้องพึ่งแหล่งน้ำในการปลูกถั่วลิสง ส่วนในพื้นที่ที่ไม่ติดชายฝั่งแม่น้ำโขงจะมีการปลูกถั่วลิสงจำนวนน้อยราย เนื่องจากต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดหาน้ำ โดยการปลูกถั่วลิสงในพื้นที่ตำบลนาสีนวนนั้นจะใช้พื้นที่นาเป็นที่เพาะปลูก ดังนั้นจึงจะสามารถปลูกได้เพียงช่วงเวลาหลังเก็บเกี่ยวเท่านั้น โดยพันธุ์

ที่นิยมปลูกจะเป็นพันธุ์พื้นเมือง ในด้านการตลาดของถั่วลิสงของตำบลนาสีนวนนั้นจะเน้นการจำหน่ายชนิดสดและชนิดแห้งโดยมีทั้งที่พ่อค้ามารับซื้อถึงบ้านและนำไปขายส่งที่ตลาดในจังหวัดมุกดาหาร โดยในแต่ละปีราคาของถั่วลิสงจะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับราคาของพ่อค้าเป็นผู้กำหนด ส่วนปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบลนาสีนวนนั้นจะประสบปัญหาเกี่ยวกับ แหล่งรับซื้อเมล็ดถั่ว ขายไม่ได้ราคา พันธุ์ถั่ว เชื้อรา ความรู้เกี่ยวกับการใส่ปุ๋ย วัชพืช และปัญหาเรื่องน้ำซึ่งจัดเป็นปัญหาสำคัญของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง เนื่องจากต้องเช่าชั่วโมงในการสูบน้ำมาใช้ในการปลูกถั่วซึ่งส่งผลให้ต้นทุนสูงซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเกิดจากการขาดการรวมกลุ่มการแบ่งปันความรู้ การแสวงหาความรู้ใหม่ อีกทั้งการขาดความรู้ในการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง อย่างเป็นระบบ

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับอนุปริญญาและจัดการฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาและการจัดการความรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาอนุปริญญาและผู้ผ่านการฝึกอบรมได้นำความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และความสามารถ ที่ได้จากการศึกษาและฝึกอบรมไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและช่วยเหลือชุมชนได้ โดยในปีงบประมาณ 2556 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้ดำเนินงานโครงการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนมุกดาหาร (Mukdahan Brand) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาตราสินค้าและบริการที่ดีขึ้นส่งผลต่อการใช้รายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยดำเนินการกับกลุ่มผู้ทอผ้าพื้นเมืองในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในปีงบประมาณ 2556 นี้ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้มีการจัดทำโครงการหลายโครงการในพื้นที่ตำบลนาสีนวน โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาพื้นที่ตำบลนาสีนวนให้มีการพัฒนาในทุกๆด้านอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องโดยโครงการการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร เป็นอีกโครงการหนึ่งที่มี เข้าไปศึกษาบริบททางการตลาดถั่วลิสงของจังหวัดมุกดาหารเพื่อนำไปสู่การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร และจะนำไปสู่พัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่ง

ในปัจจุบันในพื้นที่การเกษตรของจังหวัดมุกดาหารมีแนวโน้มในการปลูกถั่วลิสงลดลง โดยเหลือพื้นที่ทำการปลูกถั่วลิสงเพียง 2 พื้นที่ คือ ตำบลนาสีนวน และอำเภอคอนคาถ เนื่องจากประสบปัญหาการขาดน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก และตลาดรับซื้อ ซึ่งตรงข้ามกับแนวโน้มของความต้องการของตลาดและราคาถั่วลิสงในตลาดที่สูงขึ้น

ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร จึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหา และสภาพการปลูกถั่วลิสงของตำบล นาสีนวนอันจะนำไปสู่การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการ (Knowledge Management) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ สร้างจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มของถั่วลิสงให้เป็นที่ต้องการของตลาด สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในการพัฒนาประเทศหรือสังคมโดยส่วนรวมนั้น นโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐจะเป็นกรอบกำกับหรือเป็นทิศทางในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอน มีการประสานสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาและมีปัจจัยเกื้อหนุนอย่างเหมาะสม นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา เป็นผลให้ การดำรงชีวิตของคนไทยตลอดจนทำงานในส่วนของภาครัฐได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน ทุกส่วน ราชการ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการตลาดถั่วลิสงของจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อวิเคราะห์บริบทชุมชนด้านการเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
4. เพื่อเสนอการพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.บริบททางการตลาดถั่วลิสง หมายถึง สถานการณ์ทางการตลาดของถั่วลิสงในตำบลนาสีนวนอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งศึกษาโดยใช้รูปแบบของส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่

1.1 ผลิตภัณฑ์ หมายถึง ถั่วลิสงที่ปลูกในพื้นที่ตำบลนาสีนวนอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

1.2 ราคา หมายถึง มูลค่าของถั่วลิสงที่ปลูกได้ในตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ในรูปตัวเงินหรือเป็นสิ่งที่ต้องจ่ายที่ได้รับ

1.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง โครงสร้างของช่องทางการจำหน่ายถั่วลิสงที่ปลูกในตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยเลือกสถานที่เหมาะสมหรือช่องทางการจำหน่ายที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปลูกถั่วลิสงได้มากที่สุด

1.4 การส่งเสริมการตลาด หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับถั่วลิสงที่ปลูกในพื้นที่ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

2. บริบทชุมชนด้านเกษตรกรรมผู้ปลูกถั่วลิสง หมายถึง การปลูกถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงใน 10 หมู่บ้านในเขตตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

3. การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง หมายถึง การศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงที่เกิดจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างและยกระดับความรู้เพื่อนำไปปรับใช้เรียนรู้ และยกระดับเป็นความรู้เด่นชัด รวบรวมจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงเข้าใจได้ และนำไปปรับใช้ได้ โดยใช้กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 การบ่งชี้ความรู้ หมายถึง การพิจารณาว่าเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงมีความรู้เกี่ยวกับการตลาดถั่วลิสงอยู่ในระดับใด มีเป้าหมายในการผลิตถั่วลิสงอย่างไร และความคาดหวังต่อการปลูกถั่วลิสงอย่างไร

3.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ หมายถึง การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

3.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ หมายถึง การวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้เกี่ยวกับการตลาดถั่วลิสงอย่างเป็นระบบในอนาคต

3.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เป็นการปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐานใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

3.5 การเข้าถึงความรู้ หมายถึง การทำให้เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงมีความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web board บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ หมายถึง การจัดทำฐานข้อมูลความรู้ และเผยแพร่ในรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีระบบ กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม เช่นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

3.7 การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่นเกิดระบบการเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ในไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

4. การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะความสามารถในการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง และสามารถนำความรู้ ทักษะการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ในชุมชนได้ โดยการประเมินผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงที่สนใจ ในตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร [3]

3. ขอบเขตของการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย

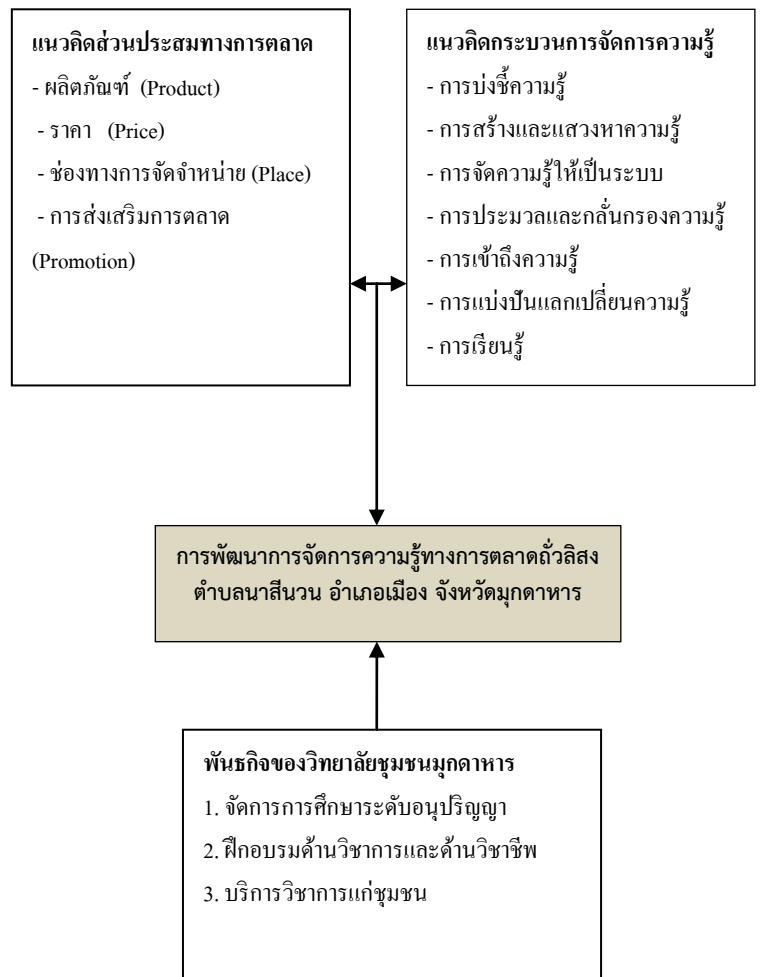
การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาดังนี้ 1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหา คือ การศึกษาบริบททางการตลาดถั่วลิสงในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด วิเคราะห์ชุมชนตำบลนาสีนวนในการทำเกษตรกรรมถั่วลิสง การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงในลักษณะเป็นกระบวนการในด้านการบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ และเสนอการพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

2. ขอบเขตประชากรที่ใช้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารและผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นายกองจัดการบริหารงานส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เกษตรกรแกนนำ และผู้ซื้อถั่วลิสง

3. ขอบเขตพื้นที่การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

4. ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการช่วงวันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2556

กรอบแนวคิดการวิจัย

พันธกิจของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

1. จัดการการศึกษาระดับอนุปริญญา
2. ฝึกอบรมด้านวิชาการและด้านวิชาชีพ
3. บริการวิชาการแก่ชุมชน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิสมัย หล่ออริยวัฒน์ (2551) ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการผลิตผลจากถั่วเหลืองด้วยภูมิปัญญาชาวจีนยูนนานบ้านสันติชลตำบลเวียงใต้อำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจากถั่วเหลือง (เต้าหู้ดองและฟองเต้าหู้) ให้สามารถนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วเหลืองทั้งสองชนิดให้เกิดเป็นรายได้เสริมของคนในชุมชนโดยดำเนินการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านการสร้างความเข้าใจกับชุมชนการแสวงหาและพัฒนารูปแบบการแปรรูปผลผลิตถั่วเหลืองและการพัฒนาส่งเสริมด้านการตลาดที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนและเอื้อต่อการท่องเที่ยวเก็บข้อมูลโดยการจัดเวทีระดมความคิดเห็นและการสำรวจข้อมูลรวมถึงการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รู้ในชุมชน ผลการดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับบริบทชุมชนศักยภาพของชุมชนทางด้านการแปรรูปอาหารจากถั่วเหลืองเป็นอาหารประเภทเต้าหู้สดฟองเต้าหู้เต้าหู้ยี้เต้าเจี้ยวถั่วแผ่นจีนและผู้รู้ในเรื่องการแปรรูปถั่วเหลืองพบว่า การแปรรูปถั่วเหลืองด้วยภูมิปัญญาชาวจีนยูนนานเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญกับการดำรงชีวิตของคนจีนที่บ้านสันติชลแต่ความนิยมในการบริโภคยังอยู่ในกลุ่มเฉพาะเช่นกลุ่มของชนเผ่าลีซูและกลุ่มของคนจีนเท่านั้นการแปรรูปผลผลิตจากถั่วเหลืองไม่สามารถทำตลาดในวงกว้างได้เนื่องมาจากความนิยมของตลาดมีน้อยอีกทั้งสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่าการแปรรูปถั่วเหลืองไม่ใช่กิจกรรมในการนำมาประกอบอาชีพหลักเพราะชุมชนค้นพบอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวมากกว่าเช่นการขายอาหารจีนยูนนานการเย็บรองเท้าเงินหรือแม้กระทั่งการบริการในรูปแบบต่างๆทำให้ชุมชนค้นพบทิศทางและวิธีการในการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆทดแทนเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์และกิจกรรมใหม่ๆที่เกิดขึ้นในชุมชนชุมชนได้ทำการรวบรวมองค์ความรู้เพื่อจัดเป็นแหล่งค้นคว้าสำหรับผู้ที่สนใจเชื่อมโยงเข้าสู่ศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรมของจีนยูนนานนำมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล [1]

วุฒิพงษ์ สายศรี (2545) ศึกษาเรื่อง การผลิตและตลาดถั่วลิสงในอำเภอบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาลักษณะทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสง ต้นทุน การผลิตและการตลาดตลอดจนปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสงเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 37.26 ปี และสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.6 คน มีพื้นที่ในการเพาะปลูกถั่วลิสงเฉลี่ย 26.8 ไร่ แหล่งน้ำที่ใช้คือ ได้มาจากบ่อหรือสระเป็นส่วนใหญ่ แรงงานที่ใช้มีทั้งแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง ปุ๋ยที่ใช้มีทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีด้านต้นทุนในการปลูกถั่วลิสง แบ่งเป็นต้นทุนคงที่ 685.72 บาท และต้นทุนผันแปร 2,137.81 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 271.66 กิโลกรัม รายได้จากการขายถั่วลิสงของเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 4,501 – 5,500 บาท ราคาขายกิโลกรัมละ 19.66 บาท ดังนั้นเกษตรกรต้องผลิตให้ได้ไร่ละ 57.72 กิโลกรัมจึงจะทำให้เกิดจุดคุ้มทุน ซึ่ง ณ จุดนี้จะไม่มีการขาดทุน พ่อค้าคนกลางมีทั้งพ่อค้าส่งมือ 1 พ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอ พ่อค้าปลีกลงหมู่บ้าน ซึ่งมีประสิทธิภาพเฉลี่ย 11.83 ปี ส่วนใหญ่จะรับซื้อถั่วลิสงตากแห้งมีเปลือกและเป็นผู้กำหนดราคาขาย ในอำเภอบัวแดงมีวิธีการตลาดซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 5 วิธีการตลาด หรือ 5 ช่องทางและมีวิธีการตลาดที่สำคัญดังนี้ ส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้าถั่วลิสง เส้นทางที่ 1 ส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้ามือที่ 1 และพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอ เท่ากับกิโลกรัมละ 8.34 บาท โดยแบ่งเป็นส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้ามือที่ 1 เท่ากับกิโลกรัมละ 3.34 บาท และเป็นส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอ เท่ากับกิโลกรัมละ 5 บาท ส่วนต้นทุนการตลาดรวมจะเท่ากับกิโลกรัมละ 2.83 บาท ซึ่งแยกเป็นต้นทุนการตลาดของพ่อค้ามือที่ 1 เท่ากับกิโลกรัมละ 1.36 บาท และเป็นต้นทุนการตลาดของพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอเท่ากับกิโลกรัมละ 1.47 บาท ในส่วนที่เป็นกำไรของพ่อค้าทั้งหมดรวมเท่ากับกิโลกรัมละ 5.51 บาท แยกเป็นกำไรของพ่อค้าส่งมือที่ 1 เท่ากับกิโลกรัมละ 1.98 บาท และเป็นกำไรของพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอเท่ากับกิโลกรัมละ 3.53 บาท และราคาที่เกษตรกรได้รับเท่ากับกิโลกรัมละ 19.66 บาท ส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้าถั่วลิสงเส้นทางที่ 2 ส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้าขายส่งมือ 1 และพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอ เท่ากับกิโลกรัมละ 13 บาท โดยแบ่งเป็นส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้ามือที่ 1 เท่ากับกิโลกรัมละ 3.34 บาท และเป็นส่วนเหลือการตลาดของพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอเท่ากับกิโลกรัมละ 5 บาท และพ่อค้าปลีกลงหมู่บ้าน เท่ากับกิโลกรัมละ 4 บาท ส่วนต้นทุนการตลาดรวมจะเท่ากับกิโลกรัมละ 4.54 บาท ซึ่งแยกเป็นต้นทุนการตลาดของพ่อค้ามือที่ 1 เท่ากับกิโลกรัมละ 1.36 บาท และเป็นต้นทุนการตลาดของพ่อค้าส่งและปลีกลงอำเภอเท่ากับกิโลกรัมละ

1.47 บาท ในส่วนที่เป็นกำไรของพ่อค้าทั้งหมดรวมเท่ากับ กิโลกรัมละ 1.71 บาท ในส่วนที่เป็นกำไรของพ่อค้าทั้งหมดรวมเท่ากับ กิโลกรัมละ 8.20 แยกเป็นกำไรของพ่อค้าส่งมือที่ 1 เท่ากับ กิโลกรัมละ 1.98 บาท และเป็นกำไรของพ่อค้าส่งและปลีกในอำเภอเท่ากับ กิโลกรัมละ 3.53 บาท และเป็นของพ่อค้าปลีกในหมู่บ้านเท่ากับ กิโลกรัมละ 2.29 บาท ปัญหาและอุปสรรคของผู้ปลูกถั่วลิสงมี 2 ประการด้วยกัน ประการแรกคือ ก้านผลผลิตมักจะพบปัญหาด้านโรคต่าง ๆ เช่น โรคใบร่วงและแมลงประเภทต่างๆ เข้าทำลายสร้างความเสียหาย เช่น เสียนดิน และอีกประการหนึ่งคือด้านการตลาด ที่ราคาไม่แน่นอน นอกจากนี้ยังไม่สามารถต่อรองราคาขายผลผลิตต่อพ่อค้าได้ ข้อเสนอแนะ เกษตรกรควรมีโกดังเพื่อเก็บผลผลิตเพื่อรอจำหน่ายในฤดูที่ถั่วลิสงมีราคาดี หรือแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และควรรวบรวมผลผลิตออกจำหน่ายหลายๆ ตลาด แทนการขายให้กับพ่อค้าคนกลางในตลาดอำเภอเพียง 1 – 2 ราย นอกจากนี้ต้องรักษาผลผลิตให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการทางการตลาด มีการคัดเกรด มีการแบ่งบรรจุให้ตรงกับลูกค้าต้องการ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการ มีปัญหาด้านผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน มีเชื้อราปนเปื้อน จำนวนผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ข้อเสนอแนะผู้ประกอบการควรส่งเสริมให้มีการอบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกร เช่น แนะนำให้ความรู้สมัยใหม่ การจัดทำแปลงสาธิต การอนุรักษ์ดินโดยการใช้น้ำปุ๋ยคอก, ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยชีวภาพ การดูแลบำรุงต้นถั่ว รวมไปถึงการเก็บเกี่ยว การตากแห้งและรักษาคุณภาพถั่วลิสง นอกจากนี้รวมถึงการให้ทุนแก่เกษตรกร การประกันราคาด้วย [2]

สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร (2543) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์โครงการแปรรูปผลผลิตเกษตรในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ชัยภูมิ และร้อยเอ็ด ได้กล่าวว่าปัญหาธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำการศึกษาครั้งนี้ปัญหาด้านการตลาด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่สุด เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตยังขาดความรู้ ประสบการณ์ด้านการตลาด ทำให้การขายตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์มีน้อย ตลาดส่วนใหม่ยังคงมีจำกัด ในท้องถิ่นปัญหาด้านวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบซึ่งเป็นผลผลิตการเกษตรมีเป็นฤดูกาลซึ่งเป็นข้อจำกัดทางการผลิตและในบางครั้งทำให้ต้นทุนค่าวัตถุดิบสูงขึ้น ปัญหาด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่ทำการผลิตมีหลายคน และแต่ละคนมีความสามารถและความชำนาญไม่เท่าเทียมกัน ประกอบกับวัตถุดิบทางการเกษตรมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอทำให้คุณภาพผลิตภัณฑ์ไม่เป็น

มาตรฐานเดียวกัน เป็นผลให้ผู้บริโภคไม่แน่ใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านเงินทุน กลุ่มที่ทำการผลิตจะระดมทุนจากสมาชิก ทำให้เงินทุนหมุนเวียนสำหรับการผลิตไม่เพียงพอ ปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และดึงดูดใจผู้ซื้อสมควรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นปัญหาด้านการขนส่ง ซึ่งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดแคลนพาหนะที่จะใช้ในการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย [3]

5. สรุปผลการวิจัย

1.บริบททางการตลาดถั่วลิสงของจังหวัดมุกดาหาร ตำบลนาสีนวนมีเกษตรกรผู้ปลูกถั่วในพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 106 หลังคาเรือน ซึ่งพบว่าปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงนั้น จะประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ต้นทุนในการเช่าเครื่องสูบน้ำ สภาพอากาศที่ไม่เหมาะสำหรับการปลูกจึงปลูกได้เพียงหน้าแล้งกับหน้าฝน ขาดพันธุ์ถั่วลิสงเนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกในปัจจุบันนั้นเป็นพันธุ์ที่เพาะเมล็ดเองเมื่อนานไปผลผลิตจะไม่ได้ผลดี ขาดพื้นที่ในการปลูก โรคพืช เช่น เสียนดิน เพลี้ยไฟ เชื้อรา โรครากเน่า เป็นต้น แมลงและสัตว์รบกวน วัชพืช ต้นทุนในการใช้ยาฆ่าแมลง ขาดเครื่องปลูกเมล็ดถั่วลิสง ขาดความรู้ในการทำเกษตรกรรมถั่วลิสงปัญหาการขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ ปัญหาด้านเงินทุน ปัญหาคุณภาพของถั่วลิสงและความรู้ในการตลาดถั่วลิสง

2. บริบทชุมชนด้านเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร บริบทชุมชนด้านการเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารในภาพรวมพบว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรวมในตำบลนาสีนวนนั้น สามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมการปลูกถั่วลิสงมีจำนวน 6 หมู่บ้าน มีเกษตรกรผู้ปลูกถั่วในพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 106 หลังคาเรือน ซึ่งพบว่าปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงนั้น จะประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม ต้นทุนในการเช่าเครื่องสูบน้ำ สภาพอากาศที่ไม่เหมาะสำหรับการปลูกจึงปลูกได้เพียงหน้าแล้งกับหน้าฝน ขาดพันธุ์ถั่วลิสงเนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกในปัจจุบันนั้นเป็นพันธุ์ที่เพาะเมล็ดเองเมื่อนานไปผลผลิตจะไม่ได้ผลดี ขาดพื้นที่ในการปลูก โรคพืช เช่น เสียนดิน เพลี้ยไฟ เชื้อรา โรครากเน่า เป็นต้น แมลงและสัตว์รบกวน วัชพืช ต้นทุนในการใช้ยาฆ่า

แมลง ขาดเครื่องปลิดเมล็ดถั่วลิสง ขาดความรู้ในการทำเกษตรกรรมถั่วลิสงปัญหาการขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ ปัญหา ด้านเงินทุน ปัญหาคุณภาพของถั่วลิสง และความรู้ในการตลาดถั่วลิสง

3. การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินสรุปได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ ได้ประชุมบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันโดยเชิญนักวิชาการและเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ขั้นตอนที่ 3 การจัดการให้เป็นระบบ ได้รวบรวมความรู้จากเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ ในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการความรู้ทางการตลาด ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ประมวลและกลั่นกรองความรู้ที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง และจากการจัดเวทีชุมชนเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ การตลาดจากเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดผลผลิตทางการเกษตร โดยมีเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ ได้จัดทำสื่อในรูปแบบ แผ่นป้าย วิดีทัศน์ หนังสือ และสื่อออนไลน์ และขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอองค์ความรู้เรื่องหลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดผลผลิตทางการเกษตร

4. การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารมีผลดังนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน จำนวน 130 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 45 ปี มีสถานภาพสมรส สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ในการเข้าฝึกอบรมครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำไปพัฒนางานอาชีพที่ทำอยู่ และหลังการฝึกอบรมจะนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้พัฒนางานและประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอยู่ได้ดีขึ้น และ ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้าอบรมโดยรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้าอบรมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มากที่สุด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรม และการฝึกอบรมมีอุปกรณ์ฝึกอบรมเพียงพอกับจำนวนผู้เข้า

อบรม รองลงมา คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติในเรื่องที่ฝึกอบรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญเห็นสมควรนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. บริบททางการตลาดถั่วลิสงของจังหวัดมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน มีเกษตรกรผู้ปลูกถั่วในพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 106 หลังคาเรือน ซึ่งพบว่าปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงนั้น จะประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม ต้นทุนในการเช่าเครื่องสูบน้ำ สภาพอากาศที่ไม่เหมาะสำหรับการปลูกจึงปลูกได้เพียงหน้าแล้งกับหน้าฝน ขาดพันธุ์ถั่วลิสงเนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกในปัจจุบันนั้นเป็นพันธุ์ที่เพาะเมล็ดเองเมื่อนานไปผลผลิตจะไม่ได้ผลดี ขาดพื้นที่ในการปลูก โรคพืช เช่น เสียนดิน เพลี้ยไฟ เชื้อรา โรครากเน่า เป็นต้น แมลงและสัตว์รบกวน วัชพืช ต้นทุนในการใช้ยาฆ่าแมลง ขาดเครื่องปลิดเมล็ดถั่วลิสง ขาดความรู้ในการทำเกษตรกรรมถั่วลิสงปัญหาการขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ ปัญหาด้านเงินทุน ปัญหาคุณภาพของถั่วลิสง และความรู้ในการตลาดถั่วลิสงและเมื่อจำแนกบริบททางการตลาดของการเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวนตามส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า

1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ผลการศึกษาพบว่า พันธุ์ถั่วลิสงที่เกษตรกรตำบลนาสีนวนนิยมปลูกมีทั้งหมด 3 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ไทนาน 9 หรือที่เกษตรกรเรียกพันธุ์หัวโล้น ซึ่งมีคุณสมบัติ เปลือกบาง เมล็ดเต็มฝัก ผลผลิตดี เมล็ดมีคุณภาพดี กะเทาะเปลือกง่าย พันธุ์ขอนแก่น 6 มีคุณสมบัติ คือ ปลูกง่าย ฝักโต เมล็ดโต ปลูกง่าย ผลผลิตดี และ พันธุ์ขอนแก่น 6-3 หรือที่เกษตรกรเรียกว่าพันธุ์เกษตรที่หน่วยงานการเกษตรสนับสนุน มีคุณสมบัติ ฝักโต เก็บเกี่ยวง่าย สดได้น้ำหนักดี ดากแห้งเมล็ดไม่เต็มฝัก ไม่ทนโรค ผลผลิตไม่ดีกว่าปลูกถั่วลิสงของเกษตรกรตำบลนาสีนวนจะใช้พันธุ์ที่เพาะพันธุ์เอง โดยการปลูกในหน้าแล้งจะใช้เพื่อการจำหน่าย และปลูกในหน้าฝนเพื่อเก็บไว้เป็นพันธุ์พื้นที่ในการปลูก ส่วนมากจะปลูกหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว และอ้อย การปลูกจะใช้รถไถเดินตามในการเตรียมดิน และใช้แรงงานคนในการยก ร่อง การปลูก การดูแลและเก็บเกี่ยว สภาพดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกเป็นดินร่วนปนทรายจะให้ผลผลิตที่ดีที่สุดใน การบำรุงรักษาจะใช้แหล่งน้ำจากหลายแหล่ง ได้แก่ น้ำฝน น้ำบ่อน้ำบาดาล ห้วยและจากแม่น้ำโขง ซึ่งต้องเสียค่าเช่าเครื่องสูบน้ำ

ที่ราคา 80-100 บาทต่อชั่วโมง ซึ่งในการปลูกแต่ละครั้งต้องปล่อยน้ำเข้าสู่แปลงประมาณ 7-8 ครั้ง และปุ๋ยที่ใช้บำรุงต้นถั่วลิสงเกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15:15:15 ที่มีส่วนประกอบของ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม อย่างละ 15% ปุ๋ยชีวภาพที่มีทั้งที่ทำเองและซื้อในราคาขวดละ 20 บาท ปุ๋ยอินทรีย์ และมูลสัตว์การเก็บเกี่ยวจะใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นหลัก จากข้อมูลเหล่านี้ทำให้เราเห็นข้อได้เปรียบของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบลนาสีนวน คือ เป็นพื้นที่การเกษตรกรรมที่มีภูมิประเทศติดแม่น้ำโขงทำให้การทำการเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลนาสีนวนมีน้ำใช้ตลอดปีซึ่งเป็นข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นจังหวัดมุกดาหาร

2) ด้านราคา (Price) ผลการศึกษาพบว่าการจำหน่ายถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงจะขายทั้งปลีกและส่งใน 2 ลักษณะ คือ ขายสด และขายแห้ง เส้นทางการขายผลผลิตถั่วลิสงเกษตรกรจะมี 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 มีพ่อค้าหรือบริษัทมารับซื้อถึงหมู่บ้าน โดยให้ราคาที่เป็นกำไรละ 25 บาท หรือ 12 กิโลกรัมราคา 150 บาท โดยราคาที่รับซื้อจะเท่ากันทุกสายพันธุ์ และความต้องการซื้อของพ่อค้าจะอยู่ที่ 60 วัน เนื่องจากถั่วลิสงที่เก็บไว้นานเกิน 60 วันจะเสื่อมคุณภาพ และเส้นทางที่ 2 เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงจะนำไปขายที่ตลาดเองโดยจะขายแบบสดทั้งขายปลีกและขายส่งให้กับแม่ค้าในตลาดในจังหวัดมุกดาหาร โดยได้ราคาที่เป็นกำไรละ 27 บาท หรือ 12 กิโลกรัมราคา 200 บาท โดยราคาที่รับซื้อจะเท่ากันทุกสายพันธุ์ จากข้อมูลเหล่านี้ทำให้เราทราบว่าเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบลนาสีนวนขาดอำนาจในการต่อรองราคาในการซื้อขายเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น พาหนะในการนำสินค้าออกสู่ตลาด ต้นทุนในการขนย้ายสินค้า ไม่ทราบตลาดรับซื้อ อีกทั้งไม่สามารถกำหนดคุณภาพของถั่วลิสงได้ตามที่ตลาดต้องการ

3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผลการศึกษาพบว่า (Place) การจำหน่ายถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวนจะขายทั้งปลีกและส่งใน 2 ลักษณะ คือ ขายสด และขายแห้ง เส้นทางการขายผลผลิตถั่วลิสงเกษตรกรจะมี 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 มีพ่อค้าหรือบริษัทมารับซื้อถึงหมู่บ้านและเส้นทางที่ 2 เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงจะนำไปขายที่ตลาดเองโดยจะขายแบบสดทั้งขายปลีกและขายส่งให้กับแม่ค้าในตลาดในจังหวัดมุกดาหารจากการข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงจะขายสินค้าแบบเคยทำอย่างไรก็ตาม ขยายโครขายมัน สาเหตุเนื่องจากไม่ทราบแหล่งรับซื้อ

พาหนะในการนำสินค้าออกสู่ตลาด ต้นทุนในการขนย้ายสินค้า และขาดการรวมกลุ่ม

4) การส่งเสริมการขาย (Promotion) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบลนาสีนวนไม่มีการดำเนินการเรื่องการส่งเสริมการขายเนื่องจากใช้การขายโดยผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาและการรับซื้อ ซึ่งถือเป็นข้อเสียเปรียบของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงที่ไม่สามารถกำหนดราคาที่คุ้มต่อการลงทุน

2. บริบทชุมชนด้านการเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร บริบทชุมชนด้านการเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารในภาพรวม พบว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในตำบลนาสีนวนนั้น สามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมการปลูกถั่วลิสงมีจำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาสีนวน หมู่ 1 บ้านส้มป่อย หมู่ 2 บ้านเหล่าล้อม หมู่ 4 บ้านคอนสาย หมู่ 5 บ้านท่าไคร้ หมู่ 6 และบ้านนาแล หมู่ 7 และกลุ่มที่สองประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว ได้แก่ บ้านโนนศรี หมู่ 3 บ้านส้มป่อย หมู่ 8 บ้านเขามโนรมย์ หมู่ 9 และบ้านบึงอุทัย หมู่ 10 เมื่อคณะผู้วิจัยได้ศึกษาจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาจำแนกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง และกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชผักสวนครัว คณะผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์บริบทชุมชนด้านการเกษตรกรรมถั่วลิสง ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 6 หมู่บ้าน โดยภาพรวมและจำแนกเป็นหมู่บ้านได้ดังนี้

ตำบลนาสีนวนมีเกษตรกรผู้ปลูกถั่วในพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 106 หลังคาเรือน ซึ่งพบว่าปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงนั้นจะประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม ต้นทุนในการเช่าเครื่องสูบน้ำ สภาพอากาศที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกจึงปลูกได้เพียงหน้าแล้งกับหน้าฝน ขาดพันธุ์ถั่วลิสงเนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกในปัจจุบันนั้นเป็นพันธุ์ที่เพาะเมล็ดเองเมื่อนานไปผลผลิตจะไม่ได้ผลดี ขาดพื้นที่ในการปลูก โรคพืช เช่น เสียนดิน เพลี้ยไฟ เชื้อรา โรครากเน่า เป็นต้น แมลงและสัตว์รบกวน วัชพืช ต้นทุนในการใช้ยาฆ่าแมลง ขาดเครื่องผลิตเมล็ดถั่วลิสง ขาดความรู้ในการทำเกษตรกรรมถั่วลิสงปัญหาการขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ ปัญหาด้านเงินทุน ปัญหาคุณภาพของถั่วลิสง และความรู้ในการตลาดถั่วลิสง

3. การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ได้เชิญบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกัน ได้แก่ กรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร บุคลากรวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร คลังจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร หอการค้าจังหวัดมุกดาหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาสีนวน สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร เพื่อกำหนดกรอบในการดำเนินการทำหลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา จำนวน ชั่วโมง เป้าหมายของหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ เกณฑ์การประเมิน ศักยภาพผู้สอน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ได้ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยเชิญนักวิชาการ และเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร เพื่อให้ความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ร่วมกับหน่วยงานทางการเกษตรของจังหวัดมุกดาหารและระดับความรู้และประสบการณ์ของทุกฝ่ายเพื่อสร้างองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาการตลาดถั่วลิสง

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการให้เป็นระบบได้รวบรวมความรู้จากเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ ในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎีด้านการจัดการความรู้ทางการตลาด และจากการลงพื้นที่จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ 10 – 28 มิถุนายน 2556 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะวิจัยและกลุ่มเกษตรกรทั้ง 10 หมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ได้ประมวลและกลั่นกรองความรู้ที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสง และจากการจัดเวทีชุมชนเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดทางการเกษตรของผู้ปลูกถั่วลิสงที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดผลผลิตทางการเกษตร โดยมีเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ได้จัดทำสื่อในรูปแบบแผ่นป้าย วิดีทัศน์ หนังสือ และสื่อออนไลน์เพื่อเผยแพร่

หลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คณะวิจัยนำเสนอองค์ความรู้เรื่องหลักสูตรการจัดการความรู้ทางการตลาดผลผลิตทางการเกษตร

4. การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารมีผลดังนี้

1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพบว่าจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 45 ปี มีสถานภาพสมรสสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ในการเข้าฝึกอบรมครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปพัฒนางานอาชีพที่ทำอยู่ และหลังการฝึกอบรมจะนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้พัฒนางานและประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอยู่ได้ดีขึ้น

2) ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้าอบรมโดยรวมและรายช้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรม และ การฝึกอบรมมีอุปกรณ์ฝึกอบรมเพียงพอกับจำนวนผู้เข้าอบรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติในเรื่องที่ฝึกอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การจัดการความรู้ทางการตลาดอันประกอบด้วยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขายเข้าด้วยกันทำให้การพัฒนาจัดการความรู้ทางการตลาดต้องอาศัยศาสตร์ดังกล่าวเข้ามาช่วยเป็นอย่างมาก ดังนั้นข้อเสนอแนะดังนี้

1. การผลิตกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงควรจะมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของถั่วลิสงให้ได้คุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดมีการวางแผนการจัดซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ควรมีการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บเกี่ยวถั่วลิสงเพื่อลดต้นทุนในการเกษตรกรรม

2.ราคาทางกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงควรมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสง เพื่อเป็นการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร วางแผนการเกษตรกรรมถั่วลิสง จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นเงินทุนสำรองในการจัดซื้อวัตถุดิบของสมาชิกกลุ่ม และสร้างอำนาจการต่อรองราคากับผู้ซื้อ เป็นต้น

3.ช่องทางการจัดจำหน่ายทางกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงควรมีการจัดการระบบการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างทางเลือกในการจำหน่ายผลผลิตที่ดีที่สุดสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

4.การส่งเสริมทางการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงควรมีการรวมกลุ่มกันในการนำเสนอผลผลิตโดยการสร้างตราหรือสัญลักษณ์ที่สามารถจดจำได้ง่าย การพัฒนาคุณภาพของผลผลิตที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค หรือนำผลผลิตไปร่วมงานแสดงสินค้า

7. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการจัดทำวิจัยครั้งต่อไปในเรื่อง การจัดการความรู้เพื่อสร้างห่วงโซ่อุปทานชุมชนธุรกิจถั่วลิสง (supply chain community) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการสินค้าถั่วลิสงในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยชุมชนฉบับนี้ คณะผู้วิจัย ประกอบด้วยนาย ทิวากร เหล่าลือชา นางสาวพิริยาพร สุวรรณไตรย์ นางสาวสิวนดา โชติรัตน์และนางสาวสุนันทา พิลาวัธ ขอขอบคุณคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย ผู้บริหารสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน กรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน กรรมการสภาวิชาการ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และคณะทำงานผู้ให้คำปรึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะที่ปรึกษางานวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม วงศ์สารศรี ประธานที่ปรึกษางานวิจัย นางอัญญา ทวีโคตร ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และนายสุริยะ พิศิษฐอรธการ จากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่ให้คำปรึกษาที่ติดต่อมา อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานวิจัยเล่มนี้เป็นอย่างมาก

9. เอกสารอ้างอิง

- [1] พิสมัช หล่ออริยวัฒน์. 2551. แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการผลิตผลจากถั่วเหลืองด้วยภูมิปัญญาชาวจีนยูนนาน บ้านสันติชลตำบลเวียงใต้อำเภอป่าสักจังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [2] วุฒิพงษ์ สายตรี. 2545. การผลิตและตลาดถั่วลิสงในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในปี พ.ศ. 2544. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [3] สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร. 2543. การศึกษาผลสัมฤทธิ์โครงการแปรรูปผลผลิตเกษตรในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยโสธร และร้อยเอ็ด. กรุงเทพฯ.
- [4] สำนักงานก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548). คู่มือจัดทำแผนการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ.
- [5] อรอนงค์ นัยวิกุล. (2555).อาหารและโภชนาการ.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.เอกสารประกอบการสอน.พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ.